

Region Syddanmark

Vesterled Teglværk A/S
Vandmøllevej 1
6400 Sønderborg

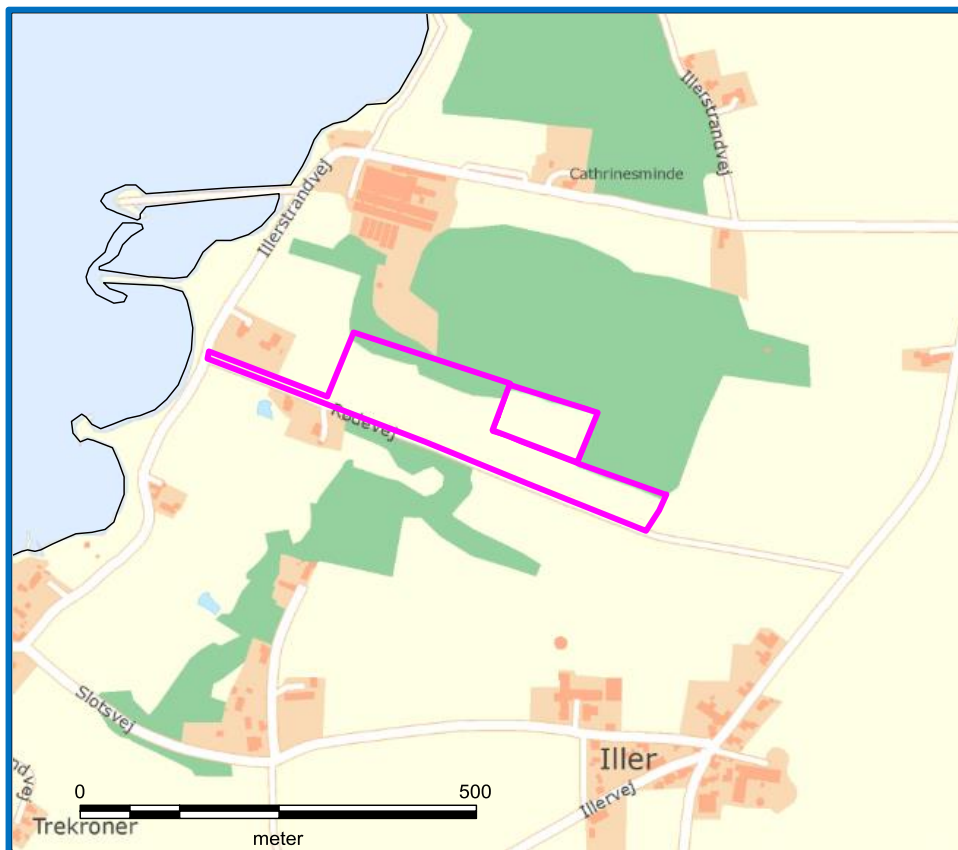
CVR-NR. 82 75 39 15

Miljø og Råstoffer
Kontaktperson: Niels Koch
E-mail: niels.koch@rsyd.dk
Direkte tlf.: 76 63 19 45

Dato: 9. november 2016
Sagsnr.: 16/15830

TILLADELSE TIL ERHVERVSMÆSSIG INDVINDING AF BLÅLER GÆLDENDE TIL DEN 1. JANUAR 2027

På matr.nr 138 og del af 229 Iller, Broager, Sønderborg Kommune.

Indholdsfortegnelse

Tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer	2
Sagens baggrund	2
Ejerforhold	2
Før tilladelsen tages i brug.....	2
Vilkår for tilladelse til råstofindvinding	4
Efterbehandlingsvilkår	7
Generelle bestemmelser.....	8
Sikkerhedsstillelse.....	9
Tinglysning.....	9
Tilsyn	9
Afgørelse om VVM-pligt.....	10
Ansøgningsprocessen	12
Ansøgning – udtalelser og tilladelser (stjernehøring)	12
Partshøring.....	17
Høring af Sønderborg Kommune vedr. fastsættelse af efterbehandlingsvilkår	17
Klagevejledning	18
Bilag 1 – Graveplan.....	20
Bilag 2 - Naturtyper.....	21
Bilag 3- Tilladelser og dispensationer	22

Tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer

Region Syddanmark meddeler tilladelse til, at der indvindes ca. 2.000 m³ blåler årligt på et ca. 2,5 ha stort område af matr. nr. 138 og del af 229 Iller, Broager, Sønderborg Kommune.

Tilladelsen til erhvervsmæssig råstofindvinding er meddelt i henhold til råstoflovens § 7 stk. 1, og den er betinget af vilkårene på de følgende sider.

Sagens baggrund

Vesterled Teglværk har søgt om fornyelse af tilladelse i henhold til råstoflovens §7 stk. 1 til at foretage indvinding på et 2,5 ha stort område.

Teglværket har frem til 3. oktober 2016 tilladelse fra Sønderjyllands Amt til indvinding af ler forekomster. Indvindingen er sket i henhold til "anmeldte rettigheder" vedtaget af Folketinget i 1972. Rettigheden blev i 2003 forlænget til 1. juli 2028 af amtet.

Inden for rettighedsarealet skal der meddeles indvindingstilladelse efter råstofloven. Tilladelserne kan ifølge råstofloven kun meddeles i maksimalt 10-års perioder og med respekt for den til enhver til gældende lovgivning.

Ifølge råstofplan 2012 er det ansøgte areal udlagt som graveområde for ler.

Der vil ikke blive foretaget indvinding under grundvandsspejl.

Adgangen til og fra indvindingsområdet vil ske ad eksisterende markvej – Rødevej – ud til Illervej. På Illervej foregår transporten mod Broager i retning mod teglværkets ejendom i Nybøl.

Sønderborg Kommune har i forbindelse med dispensation i henhold til §3 i Naturbeskyttelsesloven udarbejdet vilkår til efterbehandlingsplan.

Der er ikke ansøgt om dispensation for tilførsel af ren jord til råstofgrave efter jordforureningslovens § 52.

Ejerforhold

Ifølge tingbogen står Vesterled Teglværk A/S, Vandmøllevej 1, 6400 Sønderborg står som ejer af matr.nr. 138 og 229 Iller, Broager.

Før tilladelsen tages i brug

Region Syddanmark skal give accept til at indvindingen sættes i gang. Arbejdet med at rømme overjord og indvinde må ikke påbegyndes før følgende forudsætninger er opfyldt:

- **Klagefristen** skal være udløbet. Evt. klager over tilladelsen har som udgangspunkt opsættende virkning. Derfor kan tilladelsen ikke udnyttes før alle klagemuligheder er udtømt.
- **Sikkerhedsstillelse.** Der skal være stillet en økonomisk sikkerhed for efterbehandlingen af graveområdet, og den forudsatte sikkerhedsstillelse skal foreligge i form af et dokument udstedt af råstofindvinderens pengeinstitut el. lign. over for Region Syddanmark.

- **Afgrænsning** for det område der må graves i, skal sættes af i marken efter nærmere aftale med Region Syddanmark. Pælene til afmærkning må ikke fjernes i indvindingsperioden, og skal sikres, så de ikke bliver beskadiget, fx med betonringe.
- **Tinglysning** af vilkår for efterbehandling på ejendommen skal være udført. Tinglysning udføres af Region Syddanmark og betales af ansøger.

Vilkår for tilladelse til råstofindvinding

Drift

1. Tilladelsen er gældende indtil 1. januar 2027, hvor tilladelsen udløber. Såfremt indvindingen ikke er færdig, kan der søges om en ny tilladelse.
2. Der må årligt indvindes 2.000 m³ blåler. Hvis der sker indvinding under grundvandsspejl, må der ikke uden forudgående tilladelse ske afledning af grundvand. Sønderborg Kommune er myndighed på dette område.
3. Råstofgravens driftstider er mandag til fredag fra kl. 06.00 – 17.00.
  - a. Ved driftstid forstås anvendelse af gravemaskiner, transport- og oparbejdningsanlæg samt udlevering, læsning og kørsel indenfor virksomhedens område.
4. Til råstofindvinding, herunder behandling af materialerne, må kun anvendes de i ansøgningen angivne maskiner: gummiged, gravemaskine og dumper. Væsentlige afvigelser herfra kan kun ske efter aftale med Region Syddanmark.
5. Efter etableringsfasen må det ækvivalente støjniveau fra indvindingsområdet i driftssituationen ikke overstige følgende værdier målt/beregnet ved nærmeste nabobebyggelse:

Dage	Tidsrum	Støjniveau
Mandag – fredag	07.00 – 18.00	55 dB (A)
Mandag – fredag	22.00 – 07.00	40 dB (A)
Andre tidspunkter		Lukket

Områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder (bykerne)

Dage	Tidsrum	Støjniveau
Mandag – fredag	07.00 – 18.00	45 dB (A)
Mandag – fredag	22.00 – 07.00	35 dB (A)
Andre tidspunkter		Lukket

Boligområder for åben og lav boligbebyggelse

Hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet, skal virksomheden ved målinger eller beregninger dokumentere at ovenstående støjgrænser overholdes. Udgifterne hertil afholdes af virksomheden. Nævnte målinger/ beregninger skal udføres og rapporteres som "Miljømåling – ekstern støj" i henhold til gældende lovgivning, og skal udføres af et laboratorium eller person, som er godkendt til dette af Miljøstyrelsen.

Målingernes/beregningernes samlede ubestemthed må for stationære kilder højst være på 3 dB (A) og for mobile kilder højst 5 dB (A). Viser målingerne/beregningerne, at virksomheden overskrider grænseværdierne, skal virksomheden lade foretage afhjælpende foranstaltninger. Støj fra til- og frakørende lastvogne mv. skal begrænses mest muligt. Køretøjer må på råstofgravens areal ikke holde med motoren i gang, med mindre læsning gør det påkrævet.

6. Der må ikke opstå støvgener uden for råstofgravens areal. Konstateres støvgener, der kan henføres til virksomhedens drift, skal der træffes foranstaltninger til nedbringelse af generne.
7. Muld og overjord, som ikke straks anvendes i efterbehandlingen, skal henlægges i depoter inden for arealet til brug for efterbehandlingsarbejdet og må ikke fjernes fra indvindingsområdet. Muld og overjordsdepoterne skal placeres således, at der ikke kan ske sammenblanding med andre materialer.
8. Hvis der sker skader på skel eller evt. levende hegn, er indvinder forpligtet til at udbedre skaderne.
9. Arealet, hvorpå der indvindes, må ikke overstige 0,5 ha. Der skal ske en løbende efterbehandling af afgravede områder i samme takt som indvindingen skrider frem. Ved graveområdet forstås områder, hvor muld og overjord er fjernet og gravning er påbegyndt, dog undtaget områder, som anvendes til interne veje, lager og produktionsanlæg.
10. Råstofindvindingen skal tilrettelægges og udføres i overensstemmelse med graveplanen, jf. bilag 1. Eventuelle ændringer i graveplanen skal godkendes af Region Syddanmark.
11. Region Syddanmark skal til enhver tid holdes underrettet om, hvem der forestår indvindingen.
12. Personalet skal være bekendt med vilkårene i denne tilladelse samt den til enhver tid gældende grave- og efterbehandlingsplan.

Afstandskrav og gravedybde

13. Grænsen for det område der må graves i, skal sættes af i marken efter nærmere aftale med Region Syddanmark. Pælene til afmærkning mv. må ikke fjernes, og skal sikres, så de ikke bliver beskadiget. Det kan f.eks. ske med betonringe.
14. Der må der ikke graves nærmere end 3 meter fra privat vej, naboskel og hegn. Der må efter de 3 meter ikke graves under et skråningsanlæg på 1:2.
15. Det eksisterende skråningsanlæg mod Rødevej er 1:3. Nye skråninger mod Rødevej må ikke være stejlere end 1:3.
16. Skovdiget langs skoven på nabomatriklen matr.nr. 143 og 322 Iller, Broager er beskyttet. Der må ikke graves nærmere diget end 5 meter. Der må efter de 5 meter ikke graves under et skråningsanlæg på 1:2.

Veje og trafik

17. Ved udkørslen fra Rødevej til Illervej skal der i henhold til Sønderborg Kommunes høringsvar etableres befæstet overkørsel. Indvinder aftaler med Sønderborg Kommune de nærmere detaljer omkring etablering af overkørslen.
18. Kørsel til og fra selve graveområdet til Rødevej sker ved eksisterende udkørsler som vist på bilag 1.

Forureningsforebyggelse

19. Den, der udnytter tilladelsen, skal drage omsorg for, at grundvandet ikke forurenes af olie-spild fra maskiner og eventuelle brændstoftanke og for, at gravearbejderne ikke forårsager ødelæggelse eller beskadigelse af vandforsyningen i området.
20. Alt arbejde med miljøfremmede stoffer skal ske under iagttagelse af den krævede sikkerhed og i lukkede containere eller over spildbakker med videre.
21. Tankning, olieskift og lignende af grave- og læssemaskiner samt dumpere og andre selvkørende maskiner skal foregå uden for selve gravearealet, og som minimum skal olieskift, vask med videre finde sted på et godkendt og befæstet areal. Det samme gælder så vidt muligt for service og reparation.
22. Sorteringsanlæg, generatorer og andre mere stationære anlæg kan tankes fra en entreprenørtank, der medbringes ved hver tankning. Tankanlægget skal være indrettet så spild undgås, og tankning skal foregå under konstant tilsyn.
23. Køretøjer og andre maskiner skal holdes i god stand, så der ikke forekommer oliedryp.
24. Tanke, beholdere og tankanlæg med olieprodukter, benzin og lignende skal opbevares forsvarligt uden for selve gravearealet i aflåst container med spildbakke, så der ikke er risiko for forurening af jord og grundvand eller regn- og spildevandssystemer. Opsætning af olietanke skal anmeldes til kommunen.
25. Bortskaffelse af affald skal ske i henhold til Sønderborg Kommunes Regulativ for affald.
26. Der må ikke deponeres affald eller andet, der kan forurene grundvand, jord og undergrund i lergraven. Der skal træffes effektive foranstaltninger mod forurening f.eks. ved hegning.
27. Der må ikke foretages afbrænding i lergraven.

Efterbehandlingsvilkår

28. Efterbehandling skal ske i henhold til Sønderborg Kommunes efterbehandlingsplan beskrevet i dispensation i henhold til Naturbeskyttelseslovens §3 af 8. juli 2016, jf. bilag 3.
29. Indvindingsområdet efterlades efter endt indvinding til naturlig succession. Området efterlades i det væsentligste med åbne ler flader, hvor der ikke lægges muld på.
30. Overskudsjord inden for gravefelterne kan bruges til udjævning af dybe lavninger. Indvindingsområdet må ikke tilføres jordfyld eller andre materialer udefra og heller ikke affaldsprodukter fra teglværkets produktion.
31. Der skal ske løbende efterbehandling efterhånden, som indvindingen skrider frem.
32. Vandfyldte lavninger/søer udformes, så vandstanden ikke bliver højere end ca. 1,5 meter. Der kan etableres overløb ved søerne for at sikre, at de bliver lavvandede.
33. Terrænet ved vandfyldte lavninger udjævnes ved efterbehandlingen, så skråningerne i det væsentligste har en hældning på 1:10 (1 m lodret og 10 m vandret)
34. Efterbehandlingsarbejdet skal påbegyndes og gennemføres så tidligt, som det under hensyn til råstofgravens drift er praktisk muligt, og skal være afsluttet inden ½ år efter indvindings ophør.
35. Der skal stilles en sikkerhed for gennemførelsen af efterbehandlingen. Region Syddanmark kan kræve sikkerhedsstillelsen forhøjet, hvis det findes nødvendigt på grund af ændringer i efterbehandlingsplanen og/eller andre forhold. Sikkerheden skal gælde til efterbehandlingen er udført og godkendt af Region Syddanmark.
36. Forinden større efterbehandlingsarbejder påbegyndes, skal Region Syddanmark underrettes herom, således at evt. tvivlsspørgsmål omkring efterbehandlings udførelse kan afklares.
37. Fjernes eller beskadiges beplantning i skel skal en tilsvarende beplantning etableres som en del af efterbehandlingsarbejdet.
38. Gravefeltet skal umiddelbart efter gravearbejdets afslutning ryddes for alle i tilknytning til råstofindvindingen opførte bygninger eller andet oplag, der virker skæmmende i naturen.
39. Såfremt tilladelsen inddrages i medfør af Råstoflovens § 24, indtræder efterbehandlingsforpligtigelsen omgående.

Generelle bestemmelser

Følgende gælder i øvrigt efter loven:

Tilladelsen kan tilbagekaldes af Region Syddanmark i tilfælde af grov eller gentagen overtrædelse af vilkår, eller efter lovgivningen i øvrigt.

Tilladelsen bortfalder, såfremt råstofindvindingen ikke er begyndt senest 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.

Vilkårene er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet, og uanset om der sker tinglysning.

Region Syddanmark kan på et senere tidspunkt fastsætte yderligere vilkår eller foretage ændringer af allerede stillede vilkår, såfremt dette måtte vise sig nødvendigt

Findes der under indvindingen grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre jordfaste fortidsminder, skal fundet straks anmeldes til Museum Sønderjylland. Indvindingen skal standses i det omfang den berører fortidsmindet.

I tilfælde af at en virksomhed, som foretager indvinding, går konkurs eller i betalingsstandsning m.v., er såvel ejendommens ejer som den, der driver virksomheden, forpligtiget til straks at underrette Region Syddanmark.

Tilførsel af såvel forurenede som uforurenede jord til råstofgrave og tidligere råstofgrave er forbudt, jf. Jordforureningslovens § 52.

Der må i henhold til bekendtgørelse om jagttid for visse pattedyr og fugle ikke ødelægges reder og ynglesteder med æg og yngel og der forbydes indsamling af æg. Desuden fremgår det, at i perioden:

- 1. februar – 31. juli må kolonirugende fugles, rovfugle og ugles redetræer, samt hule træer med spættehuller ikke fældes.
- april – 31. august må digesvalereder ikke ødelægges.

Resultater af råstofboringer eller prøveboringer i jorden skal indberettes til Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse inden 3 måneder efter udførelsen. Indberetningen skal ske på særlige skemaer, jf. råstoflovens § 28, stk. 1.

Der skal betales råstofafgift ved indvinding af naturbundne råstoffer, jf. lov nr. 1408 af 21. december 2005 om ændring af lov om afgift af affald og råstoffer.

Tilladelsen fritager ikke indehaveren af tilladelsen for ansvar over for tredjemand efter sædvanlige naboretlige regler.

Erstatningsansvar for eventuelle skader opstået som følge af indvindingen, påhviler vedkommende, der udnytter tilladelsen efter de almindelige erstatningsregler.

Sikkerhedsstillelse

Vesterled Teglværk A/S skal stille en sikkerhed til sikring af efterbehandlingsarbejderne på matr. nr. 138 og 229 Iller, Sønderborg Kommune på kr. 70.000 indeks 102,52 (2. kvartal 2016)

Beløbets størrelse er fastlagt ud fra et estimat på en reetableringspris på 135.000 kr. pr (åbent) hektar. Garantistillelsen er beregnet ud fra et åbent graveareal på 0,5 ha.

Der skal fremsendes en garanti til Region Syddanmark, inden tilladelsen kan tages i brug.

Sikkerhedsstillelsen kan reguleres, når Region Syddanmark skønner dette nødvendigt af hensyn til ændringer i prisniveau, graveplan, efterbehandling eller lignende.

Sikkerhedsstillelsen skal årligt indeksreguleres pr. 1. april efter Danmarks Statistiks reguleringsindeks for jordarbejder. Sikkerhedsstillelsen reguleres efter foregående års indeks for 4. kvartal.

Sikkerhedsstillelsen skal være gældende indtil efterbehandlingsarbejdet er afsluttet og godkendt af Region Syddanmark, idet sikkerhedsstillelsen først da vil kunne frigives.

Tinglysning

Vilkårene er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der sker tinglysning. Vilkårene om efterbehandling skal efter reglerne tinglyses på ejendommene, når klagefristen er udløbet. Tinglysningen sker i medfør af Råstoflovens § 10, stk. 5 med Region Syddanmark som påtaleberettiget.

Indvinder skal efter loven betale tinglysningen. Når tinglysningen er sket, vil Region Syddanmark sende en regning for udlagt tinglysningsgebyr.

Tilsyn

Region Syddanmark er tilsynsmyndighed i forhold til, at vilkårene i tilladelsen overholdes. Tilsynsmyndigheden kan meddele påbud om, at et ulovligt forhold skal berigtiges inden for en nærmere fastsat frist. Tilsynsmyndigheden kan, såfremt et påbud ikke efterkommes indenfor den fastsatte frist, lade de påbudte foranstaltninger udføre for den ansvarliges regning.

Afgørelse om VVM-pligt

Region Syddanmark har gennemført en VVM-screening af det ansøgte. Det vurderes samlet, at en tilladelse til det ansøgte ikke kræver udarbejdelse af en VVM-redegørelse (Vurdering af Virkninger på Miljøet), da den ansøgte råstofindvinding ikke vurderes at give anledning til væsentlige ændringer af miljøpåvirkningen.

Der er i råstofindvindingstilladelsen stillet vilkår, der imødegår de konkrete miljøpåvirkninger, som råstofindvindingen medfører.

Screeningen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om at projektet ikke skal gennem en VVM-proces.

Lovgrundlaget

Afgørelsen om VVM-pligt er meddelt i henhold til VVM-bekendtgørelsen § 3, stk. 1

Screening er en administrativ proces, hvor projektet vurderes i forhold til en række faste kriterier, bl.a.

- projektets dimensioner,
- den miljømæssige sårbarhed i de geografiske områder, der kan blive berørt,
- påvirkningens omfang (geografisk og omfanget af personer, der berøres),
- påvirkningens varighed, hyppighed og reversibilitet,
- kumulative effekter.

Projektets dimensioner

Der er ansøgt om at grave på 2,5 ha, og der forventes en årlig indvinding på 2.000 m³

Den miljømæssige sårbarhed

Indvindingsområdet ligger udenfor område med særlige drikkevandsinteresser og uden for indvindingsområde til områdets vandværker.

Iller er beliggende på Broager Land, og farvandet omkring Broager Land er en del af "Habitatområde 197 Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als", som er udpeget som Natura 2000 område. Natura 2000 er betegnelsen for et netværk af beskyttede naturområder i EU. Regionen vurderer, at indvindingen ikke vil kunne påvirke udpegningsgrundlaget væsentligt.

Dele af det ansøgte område er registreret som beskyttet natur i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3. Der er tale om fersk eng og overdrev, men Sønderborg Kommune har givet dispensation fra loven.

Indvindingsområdet ligger udenfor strandbeskyttelseslinjen på 300 meter fra Flensborg Fjord.

Påvirkningens omfang

Indvindingsområdet er beliggende ca. 400 m nord vest for Iller by og nærmeste nabo er ca. 100 m mod syd vest.

Adgangen til og fra indvindingsområdet vil ske ad eksisterende markvej – Rødevej – ud til Illervej. Herfra foregår transporten på offentlig vej, men da der er tale om begrænset indvinding, vil det ikke påvirke trafikbelastningen i væsentligt omfang.

Formålet med driftsvilkårene er, at sænke eller fjerne gener ved råstofgravningen.

Påvirkningens varighed, hyppighed og reversibilitet

Tilladelsen vil have en varighed af 10 år, men da indvindingen sker i henhold til anmeldte rettigheder, kan der forventes indvinding i adskillige år fremover. Råstofindvinding er en irreversibel proces, og råstofferne kan derfor ikke indvindes igen. Arealet efterlades efter indvinding til naturlig succession.

Kumulative effekter

Arealet er beliggende i det 70 ha store gravefelt for teglværksler ved Iller (540-L8), som er udlagt i Region Syddanmarks Råstofplan 2012.

Området er præget af flere teglværker, hvor indvindingen i årtier er foregået som "anmeldte rettigheder". Nærmeste aktive graveområde er beliggende ca. 2 km mod nord, hvor der er givet tilladelse til indvinding af kalkfrit sand.

Det er regionens vurdering, at der ikke vil være en kumulativ påvirkning mellem den ansøgte indvinding og de eksisterende indvindinger. Det skyldes, at der hverken er sammenfald mellem indvindingsarten eller transporten.

Konklusion

Det er Region Syddanmarks vurdering, at projektet ikke udløser krav om udarbejdelse af en VVM redegørelse, hverken selvstændigt eller i relation med andre anlæg i området (kumulative forhold). Regionens afgørelse er baseret på en gennemgang af Bilag A (skema til brug for screening). Det er Regionens vurdering, at projektet ikke vil have en væsentlig påvirkning af det omkringliggende miljø. Der kan klages over regionens afgørelse om ikke VVM-pligt jf. vedlagte klagevejledning.

Ansøgningsprocessen

Ansøgning – udtalelser og tilladelser (stjernehøring)

Ansøgningsmaterialet har været sendt i høring til følgende:

- Sønderborg Kommune
- Museum Sønderjylland
- Naboer:
  - Jette og Jesper Ecklon, Rødevej, 3 6310 Broager
  - Marian Krestine Degn Simonsen, Mjang Bygade 11, 6470 Sydals
  - Chresten Andreas Jørgensen, Nørskov 15, 6200 Aabenraa
  - John Christian Glerup Nielsen, Illerstrandvej 13, 6310 Broager
  - Mette Petersen Damgaard, Slotsvej 8, 6310 Broager
  - Kirkekontoret Broager Menighedsråd, Storegade 1, 6310 Broager
  - Carl Matzen, Havnevej 44, 6320 Egersund
  - A/S Carl Matzen Teglværker, Havnevej 44, 6320 Egersund

Region Syddanmark har ikke undersøgt, om der findes forsyningsledninger i området. Det påhviler derfor indvinder at indhente fornødne ledningsoplysninger og samtidig kontakte ledningsejere.

Sønderborg Kommunes bemærkninger:

Høringssvar, råstofindvinding v. Iller, matr.nr. 134 og 229 Iller, Broager

Sønderborg Kommune har modtaget en høring fra jer vedr. fortsat indvinding af ler på matr. nr. 138 og del af 229 Iller, Broager. Sønderborg Kommunen har følgende bemærkninger til ansøgningen:

Grundvand

Det ansøgte areal ligger udenfor indvindingsopland til vandværk , kystnært og nedstrøms Iller Vandværks indvindingsboring. Området er udlagt som almindelige drikkevandsinteresser og udenfor Broager Lands kommende indsatsplan område. Der er således ingen bemærkninger ift. grundvandsinteresser.

Vejforhold

For enden af Rødevej skal der etableres en befæstet overkørsel i 2 meters dybde og evt. svingsten efter aftale med Sønderborg Kommune, afdeling Projekt & Anlæg, 8872 5608, projektoganlaeg@sonderborg.dk.

Det eksisterende skråningsanlæg mod Rødevej er ca. 1:3. Nye skråninger mod Rødevej må ikke være stejlere end 1:3.

Landskab

Resume af udtalelse: Det er By & Landskabs vurdering, at en fortsat lergravning på matriklerne ikke vil forringe kulturmiljøets oplevelsesværdi. Det er dog vigtigt at Rødevej fortsat bevares på 'sin dæmning', da vejen giver en god oplevelse af, hvor meget ler, som i tidens løb er gravet væk. Det er også vigtigt for landskabsoplevelsen, at kystskoven ovenfor lergraven fortsat bevares.

Udtalelsen vedlægges i sin fulde længde

Beskyttet natur

Der er registreret beskyttet natur på dele af det ansøgte areal. Indvindingen forudsætter en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, der meddeles af Sønderborg Kommune.

Beskyttet dige

Skovdiget langs skoven på matr.nr. 143 og 322 Iller, Broager er beskyttet. For at sikre, at diget ikke beskadiges som følge af lergravningen, må der ikke graves nærmere diget end 5 meter.

Efterbehandling

Der er indvundet ler i det ansøgte område gennem mange år. Indvindingen er ikke afsluttet, da ressourcen endnu ikke er fuldt udnyttet. Der er ikke sket efterbehandling, der er ikke tilkørt muldjord og der er ikke blevet fyldt op. I nogle af de områder, hvor der ikke har været afgravet i en længere årrække har naturen indfundet sig på de afgravede flader.

Graveområdet efterlades efter indvinding af lerforekomsten til naturlig succession. Området efterlades i det væsentligste med åbne lerflader, hvor der ikke lægges muld på.

Vandfyldte lavninger/søer udformes, så vandstanden ikke bliver højere en ca. 1,5 meter. Overskudsjord inden for graveområderne kan bruges til at udjævne dybe lavninger. Der vil ikke blive tilført jord. Terrænet udjævnes omkring søerne, så anlægget i det væsentlige bliver 1:10. Der kan etableres overløb ved søerne for at sikre, at de bliver lavvandede.

Venlig hilsen

Stine Jacobsen

Telefon 8872 6642

sjac@sonderborg.dk

Museum Sønderjyllands bemærkninger:

Arkæologisk udtalelse vedr. erhvervsmæssig råstofindvinding på matr. 138 og del af matr. 229, Iller ejerlav, Broager (Sønderborg kommune).

Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev sagsnr: 16/4880-8.1.3

Udtalelse i henhold til museumslovens § 25:

Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev har modtaget høringsbrev om ovennævnte ansøgning og har foretaget arkivalisk kontrol og arkæologisk vurdering af det ansøgte graveområde.

Graveområdet, der omfatter matr. 138 og del af matr. 229, Iller ejerlav, Broager er på ca. 2,5 ha og beliggende i højtliggende terræn ved Iller Strand (se kortbilag).

Omkring graveområdet er der registreret flere væsentlige fortidsminder. Vest for området er der således registreret en række gravhøje fra bondestenalder eller bronzealder (sb. 92-96, 167-170, Broager sogn). Godt 200 m nord for området er der registreret spor af en boplads fra romersk jernalder (sb. 71, Broager sogn) (se kortbilag). Disse bopladser kan være meget store, der er derfor en risiko for, at spor af jernalderbopladsen kan strække sig ind på graveområdet.

En gennemgang af ældre luftfotos og reliefkort viser, at den vestlige del af graveområdet er destrueret ved tidligere råstofindvinding (se kortbilaget – det rødskraverede område). Derimod ser det ud til, at den østlige del af området kan være uberørt, og at eventuelle fortidsminder kan være bevaret her. Dette område udgør ca. 1,2 ha.

På den baggrund er det Museets vurdering, at der er **risiko** for, at træffe på væsentlige jordfaste fortidsminder ved jordarbejde på den østlige del af området. Museet anbefaler derfor en frivillig forundersøgelse af den østlige del af området, inden jordarbejdet går i gang.

Forundersøgelsen vil kunne afsløre, om der findes væsentlige fortidsminder på området, og om de har en sådan karakter, at de skal udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. Da arealet overstiger 5.000 m², skal udgifterne til forundersøgelse - jf. Museumslovens § 26.2 – afholdes af råstofindvinder.

Hvis forundersøgelsen viser, at der findes fortidsminder på området, skal disse udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. I nogle tilfælde er det dog muligt at ændre ved jordindgrebet, så en udgravning ikke bliver nødvendig. Er det ikke muligt, vil udgravningen skulle finansieres af bygherre/indvinder.

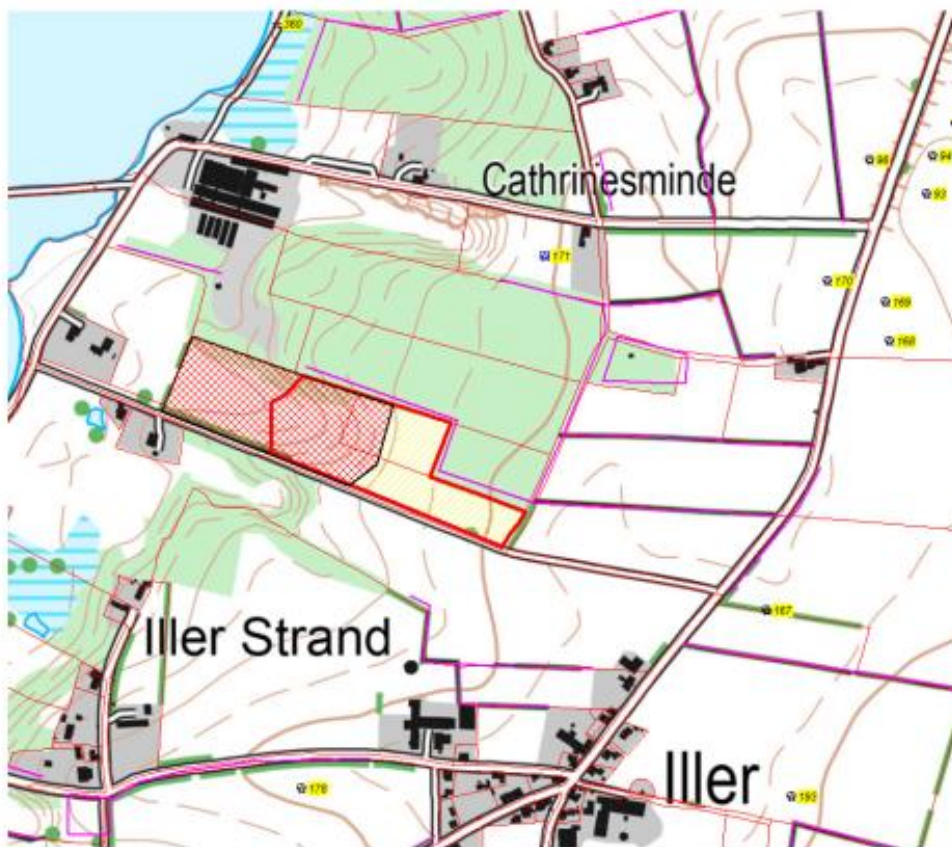

De jordfaste fortidsminder er omfattet af museumslovens § 27. Derfor skal man, hvis man ved anlægsarbejde støder på et fortidsminde, straks indstille arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og tilkalde Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev.

Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev udarbejder gerne ved henvendelse fra bygherre budget og tidsplan for en forundersøgelse af området. Henvendelse til Per Ethelberg: 73 52 34 62 eller Hans Chr. Andersen: 73 52 34 67.

Med venlig hilsen

Anne Birgitte Sørensen
Museumsinspektør
planer@museum-sonderjylland.dk

Kortbilag til 16/4880-8.1.3 Vedr. erhvervmæssig råstofindvinding på matr. 138 og del af matr. 229, Iller ejerlav, Broager (Sønderborg kommune). Det berørte område er markeret med rød kontur. Fortidsminderne er markeret med numre på gul baggrund. Det destruerede område er markeret med rød skravering.

Naboers bemærkninger:

I forbindelse med stjernehøringen er der ikke kommet bemærkninger fra naboer

Partshøring

Region Syddanmark har på grundlag af ansøgning, høringssvar samt indsamling af data fra tidligere tilladelse skrevet udkast til ny tilladelse.

I medfør af Forvaltningslovens § 19, stk. 1. skal udkastet sendes i partshøring Formålet med høringen er at regionen træffer den endelige afgørelse på et fuldt oplyst grundlag.

Høringen forløb i perioden september – oktober 2016 og der er ikke indkommet høringssvar.

Høring af Sønderborg Kommune vedr. fastsættelse af efterbehandlingsvilkår

Region Syddanmarks udkast til tilladelsen har været i høring hos Sønderborg Kommune omkring fastsættelse af vilkår om efterbehandling i perioden september – oktober 2016 i medfør af Råstoflovens § 10a, og Sønderborg Kommune har ikke haft yderligere bemærkninger til sagen.

Klagevejledning

Region Syddanmarks afgørelse efter råstofloven og planloven (for så vidt angår retlige spørgsmål) kan påklages til Natur og Miljøklagenævnet. Klageberettigede er adressaten for afgørelsen, en offentlig myndighed, enhver der i øvrigt har en væsentlig individuel interesse i afgørelsen, Danmarks Naturfredningsforening og lokale foreninger og organisationer, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

Hvis I ønsker at klage over denne afgørelse til Natur og Miljøklagenævnet skal der klages via Klageportalen, som I finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klagen sendes gennem Klageportalen til regionen, da vi har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. En klage koster kr. 500. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold i klagen.

En evt. klage skal være tilgængelig for Region Syddanmark i klageportalen senest den 8. december 2016 kl. 23.59. Ansøger får besked, hvis der klages over afgørelsen.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Klage i henhold til råstofloven har opsættende virkning, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra modtagelsen af dette brev.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Region Syddanmark, Miljø & Råstoffer, miljoe-raastoffer@rsyd.dk gerne med henvisning til sagsnr. og titlen på tilladelsen.

Med venlig hilsen

Niels Koch
Sagsbehandler

Kopi til:

Sønderborg Kommune, Stine Jacobsen, e-mail: sjac@sonderborg.dk
Museum Sønderjylland, Dalgade 7, 6100 Haderslev, e-mail: planer@museum-sonderjylland.dk

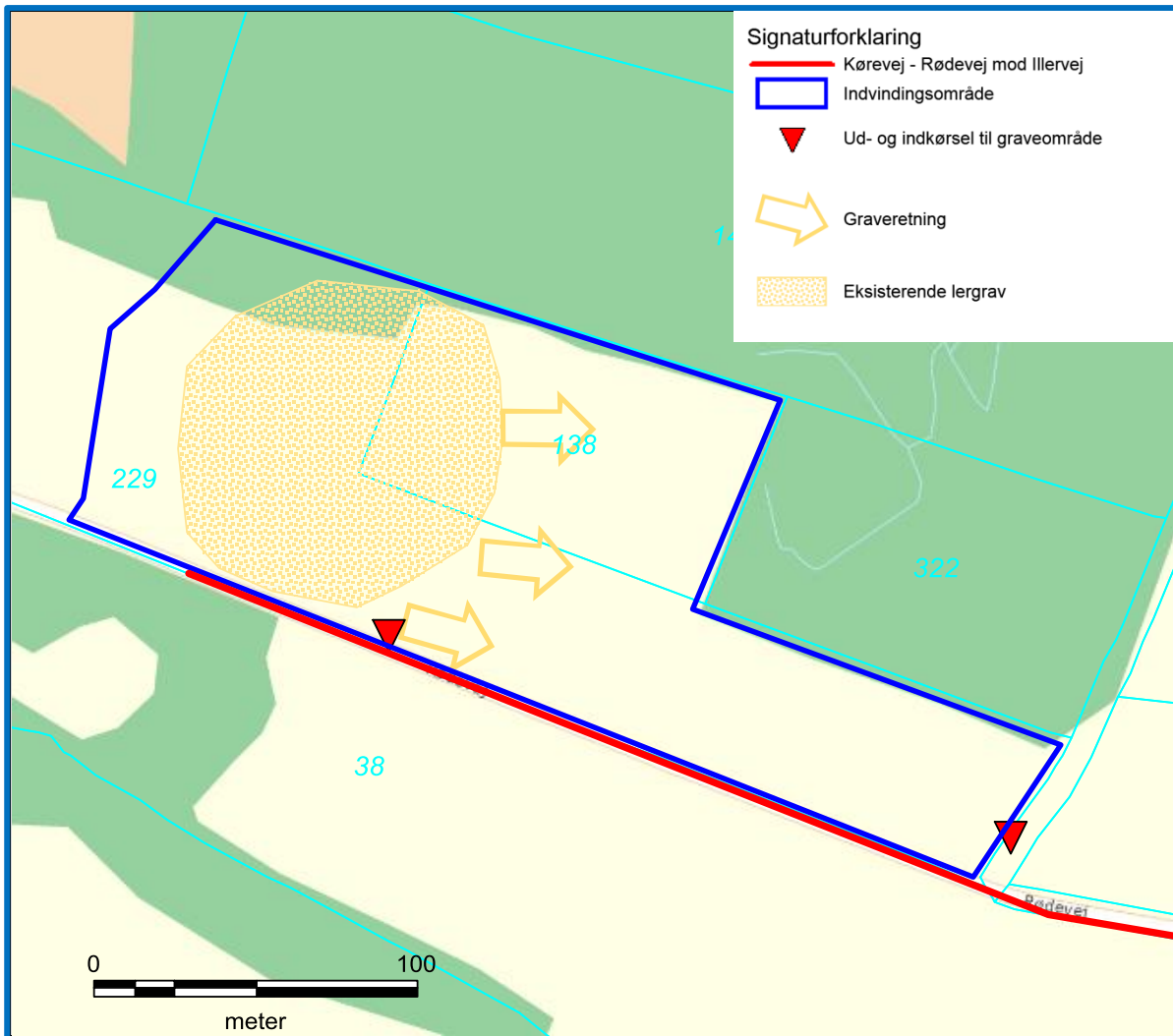
Naboer:

Jette og Jesper Ecklon, Rødevej, 3 6310 Broager
Marian Krestine Degn Simonsen, Mjang Bygade 11, 6470 Sydals
Chresten Andreas Jørgensen, Nørskov 15, 6200 Aabenraa
John Christian Gleerup Nielsen, Illerstrandvej 13, 6310 Broager
Mette Petersen Damgaard, Slotsvej 8, 6310 Broager
Kirkekontoret Broager Menighedsråd, Storegade 1, 6310 Broager
Carl Matzen, Havnevej 44, 6320 Egersund
A/S Carl Matzen Teglværker, Havnevej 44, 6320 Egersund

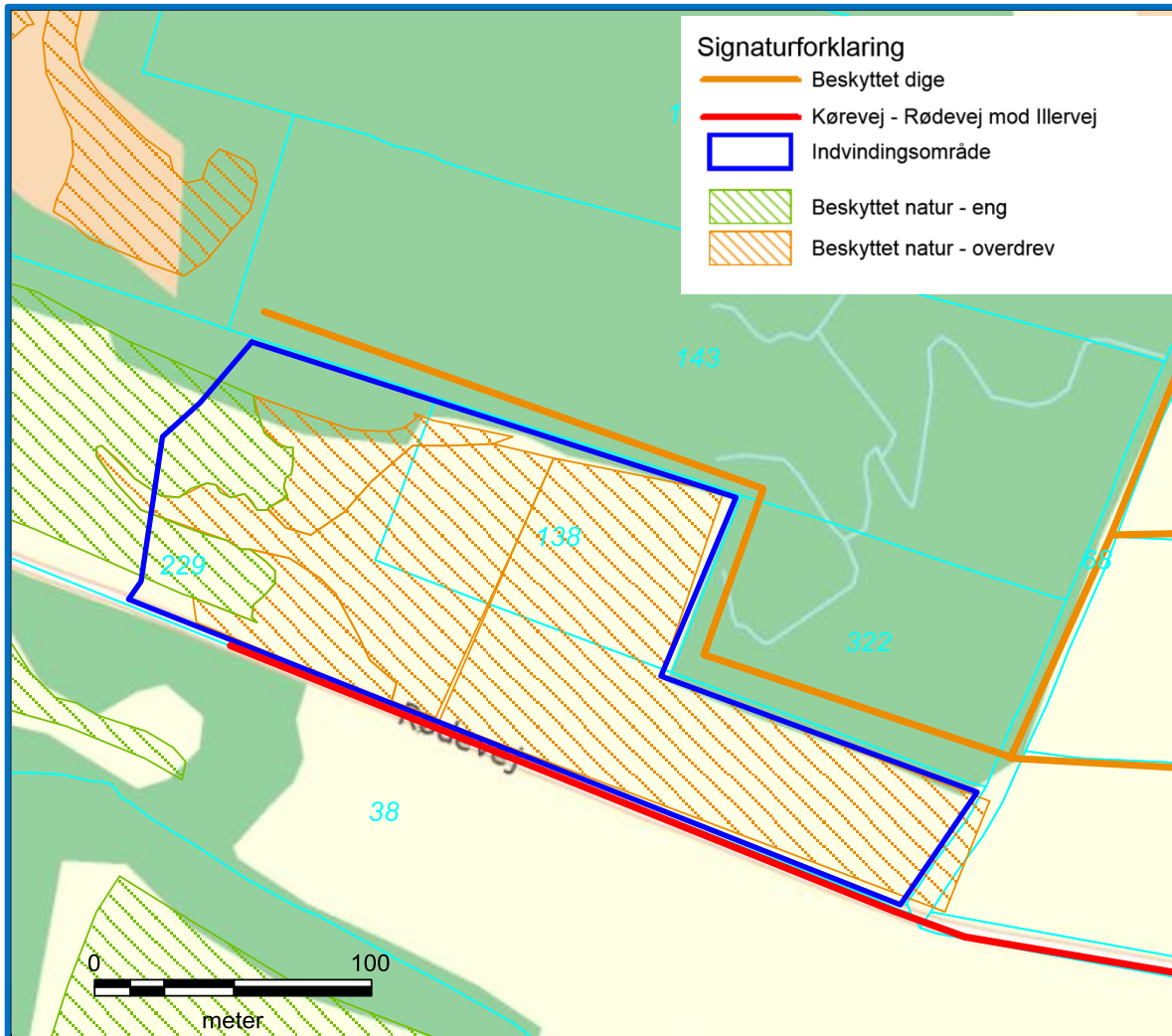
Bilag:

Oversigtskort
Graveplan
Dispensation fra naturbeskyttelseslovens 3

Bilag 1 – Graveplan

Bilag 2 - Naturtyper

Bilag 3- Tilladelser og dispensationer

Sønderborg kommunes dispensation i medfør af nbl §3

08-07-2016
16/22437

Vesterled Teglværk
Vandmøllevej 1
6400 Sønderborg

Dispensation til indvinding af ler på matr.nr. 138 og 229 Iller ejerlav, Broager

Dispensation

Sønderborg Kommune dispenserer til indvinding af ler i beskyttet natur på matr.nr. 138 og 229 Iller ejerlav, Broager, beliggende ved Iller Strand. Placering fremgår af vedlagte kortbilag 1.

Kommunen dispenserer i medfør af § 3 stk. 1, jf. § 65, stk. 3 i Lov om naturbeskyttelse, lovbekendtgørelse nr. 1578 af 8. december 2015.

Vilkår

Kommunen dispenserer på følgende vilkår:

- Der skal ske en løbende efterbehandling efterhånden som indvindingen skrider frem
- Vandfyldte lavninger må, når efterbehandlingen er afsluttet, maksimalt have en vanddybde på 1,5 meter
- Terrænet ved vandfyldte lavninger udjævnes ved efterbehandlingen, så skråningerne i det væsentligste har en hældning på 1:10
- Området bevares i det væsentligste med åbne lerflader

Sønderborg Kommune fører løbende tilsyn med at vilkårene overholdes.

Redegørelse

Ansøgning

Vesterled Teglværk har ansøgt Region Syddanmark om forlængelse af tilladelse til indvinding af råstoffer (blåler) på matr. nr. 138 og dele af matr.nr. 229 Iller Ejerlav, Broager. Ansøgningen behandles af Sønderborg Kommune som ansøgning om dispensation fra

Sønderborg Kommune

Vand & Natur
Rådhusstorvet 10
6400 Sønderborg

T 8872 6400
F 8872 6402

post@sonderborg.dk
www.sonderborgkommune.dk

Sagsbehandler: SJ
KS: LD

08-07-2016
16/22437

Side 2/6

naturbeskyttelseslovens § 3, fordi dele af de ansøgte områder fremgår af den vejledende registrering af beskyttet natur som fersk eng og overdrev.

Gravedybden vil blive maksimalt 8 meter. Gravedybden kan variere, da den afhænger af lerlagets tykkelse.

Indvindingen vil strække sig over en årrække, da det ikke er muligt at indvinde hele forekomsten på én gang og lægge i depot.

Anmeldte rettigheder, Vesterled Teglværk

Området er udlagt som graveområde for ler i Region Syddanmarks Råstofplan 2012.

Der er i 1975 anmeldt rettigheder til råstofgravning på arealet, rettighederne er forlænget af Sønderjyllands amt i 2003. De forlængede rettigheder udløber i 2028. Der er senest givet tilladelse til indvinding af ler af Sønderjyllands Amt i 2006.

Områdets beskyttelse

Naturstyrelsen har i sin gennemgang af beskyttede naturtyper i sommeren 2013 registreret, at der findes beskyttet natur på matr.nr. 138 og 229 Iller, Broager. Naturstyrelsen har besigtiget arealerne og registreret planter, der er typisk forekommende på naturtyperne eng og overdrev. Der har også tidligere været registreret beskyttet natur på arealerne.

I behandlingen af den aktuelle ansøgning om indvinding af blåler har Sønderborg Kommune besigtiget området og foretaget en ny registrering af beskyttet natur. På baggrund af en gennemgang af luftfotos, driftshistorie og kommunens besigtigelse og registrering af planter fastholder kommunen, at området er beskyttet som eng og overdrev. Afgrænsningen af den beskyttede natur fremgår af vedhæftede kort.

Af vejledningen til naturbeskyttelsesloven fremgår, at bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3 ikke kan fortrænges af, at noget tillades eller er udtrykkeligt tilladt efter anden lovgivning. Det fremgår, at råstofindvinding i § 3 område kræver dispensation, også selvom området er omfattet af forlængede anmeldte rettigheder.

Efterbehandling

Der er indvundet ler i det ansøgte område gennem mange år. Indvindingen er ikke afsluttet, da ressourcen endnu ikke er fuldt udnyttet. Der er ikke sket efterbehandling, der er ikke tilkørt muldjord og der er ikke blevet fyldt op. I nogle af de områder, hvor der ikke har været afgravet i en længere årrække har naturen indfundet sig på de afgravede flader.

Graveområdet efterlades efter indvinding af lerforekomsten til naturlig succession. Området efterlades i det væsentligste med åbne lerflader, hvor der ikke lægges muld på.

Vandfyldte lavninger/søer udformes, så vandstanden ikke bliver højere end ca. 1,5 meter. Overskudsjord inden for graveområderne kan bruges til at udjævne dybe lavninger. Der vil ikke blive tilført jord. Terrænet udjævnes omkring søerne, så anlægget i det væsentlige bliver 1:10. Der kan etableres overløb ved søerne for at sikre, at de forbliver lavvandede.

Det eksisterende skråningsanlæg mod Rødevej er ca. 1:3. Nye skråninger mod Rødevej må efter endt efterbehandling ikke være stejlere end 1:3.

Begrundelse

Ferske enge blev beskyttet som naturtype med naturbeskyttelseslovens ikrafttræden i 1992, biologiske overdrev blev omfattet af beskyttelsen med en ændring af naturbeskyttelsesloven i 2004.

Da der første gang blev anmeldt rettigheder til råstofindvinding i 1973 (accepteret af Sønderjyllands Amtsråd i 1975), var området ikke beskyttet. Ved forlængelsen af de anmeldte rettigheder i 2003 er det muligt, at dele af området har været omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Sønderjyllands Amt har meddelt indvindingstilladelse på arealet i 2006, hvor området muligvis har været beskyttet, men ikke registreret som beskyttet. Sønderjyllands Amt tog i sin behandling af sagen ikke stilling til, om arealet var beskyttet.

Teglværket har gennem en lang årrække haft en forventning om at kunne indvinde ler, eftersom der er anmeldte rettigheder på arealet. Kravet om dispensation til indvindingen er opstået med regler, der er vedtaget efter rettighederne er anmeldt (mellemkommende lovgivning) og der har været givet indvindingstilladelse. Teglværkets berettigede forventning til at kunne indvinde råstofressourcen tillægger Sønderborg Kommune

08-07-2016
16/22437

Side 4/6

væsentlig betydning i den konkrete sag, fordi der er anmeldte rettigheder på arealet. Rettighederne udløber i 2028.

Området udlægges efter indvindingens ophør til naturformål. Det vurderes, at den største naturværdi opnås ved at efterlade området til naturlig succession, dog med det vilkår, at vandfyldte lavninger ikke må være dybere en 1,5 meter. De lavvandede lavninger vil kunne udgøre værdifulde leve- og ynglelokaliteter for padder.

Der stilles vilkår om, at størstedelen af området efterlades med åbne lerflader. Det forventes, at der på de lerflader, hvor tilgængeligheden af næringsstoffer er lav, forholdsvis hurtigt vil indfinde sig en varieret vegetation.

Samlet set vurderer Sønderborg Kommune, at der i den konkrete sag kan meddeles dispensation til at indvinde ler i et område med beskyttet natur.

Øvrige forhold

Tilladelse til indvinding af råstoffer meddels af Region Syddanmark. Efterbehandlingsplanen tinglyses.

Dispensationen fra naturbeskyttelsesloven gælder i tre år.

Klage

Kommunens afgørelse kan inden 4 uger fra offentliggørelsen ankes til Natur- Miljøklagenævnet, jf. klagevejledning.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Hvis du ikke umiddelbart efter klageperiodens udløb har modtaget besked fra Sønderborg Kommune om, at der er klaget over afgørelsen, kan tilladelsen udnyttes.

Hvis du har spørgsmål til afgørelsen, er du velkommen til at kontakte mig.

Venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Stine Jacobsen".

Stine Jacobsen
Telefon 8872 6642
sjac@sonderborg.dk

08-07-2016

16/22437

Side 5/6

Kopi til

Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Dansk botanisk forening, rasmusfuglsangfrederiksen@gmail.com
Dansk Fritidsfiskerforbund, teamstr@gmail.com
Dansk sportsfiskerforbund, lbt@sportsfiskerforbundet.dk
Danmarks naturfredningsforening, dnsoenderborg-sager@dn.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, lokal: soenderborg@dof.dk
Friluftsrådet, lokal: ecmatzen@privat.dk
LandboSyd, Åbenrå, info@landbosyd.dk
Landwirtschaftlicher Hauptverein, Tinglev, lhn@lhn.dk
Sønderjysk Landboforening, Vojens, slf@slf.dk
Sønderjysk Familielandbrug, dsh@lrs.dk

Bilag:

Bilag 1: Oversigt

Bilag 2: Klagevejledning

Dispensation til indvinding af ler
16/22437

Signaturforklaring

- Jordstykke
- Dispensation til indvinding af ler

Beskyttede naturtyper

- Eng
- Hede
- Mose
- Overdrev
- Strandeng
- Sø

Kortbilag

Luffoto 2015

Afdeling
Vand & Natur

Sagsbehandler: SJ

Dato: Juli 2016

Sønderborg

50 25 0 50 Meters 1:2.500

Klagevejledning Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 951 af 3. juli 2013)

Hvad kan der klages til Natur- og Miljøklagenævnet over? - § 78

Der kan klages over afgørelser truffet af Sønderborg Kommune

Hvem kan klage? - § 86

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Natur- og Miljøklagenævnet kan kræve dokumentation for foreningers og organisationers klageberettigelse. Naboer og ejere af ejendomme omkring den ejendom, som afgørelsen vedrører, er ikke klageberettigede efter naturbeskyttelsesloven.

Hvordan klager man? - § 87

Klage over afgørelser indgives skriftligt til den myndighed, der har truffet afgørelsen, ved brug af Klageportalen, www.nmkn.dk. I særlige tilfælde kan man blive undtaget fra kravet om at klage via Klageportalen, se vilkårene på www.nmkn.dk. Klagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Sønderborg Kommune, der videresender den til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet opkræver et klagegebyr på 500 kr. Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist.

Frist for at indgive klage - § 87

Klage skal være indgivet inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen fra bekendtgørelsen.

Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Virkning af en klage - § 87

Hvis der klages rettidigt, må en tilladelse ikke udnyttes, før klagen er afgjort, medmindre Natur- og Miljøklagenævnet bestemmer andet.

Indbringelse for domstolene - § 88

Et eventuelt sagsanlæg skal være anlagt inden 6 måneder efter afgørelsen er meddelt eller offentliggjort. Hvis du ønsker at indbringe Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse for domstolene, skal sagen være anlagt inden 6 måneder efter, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er meddelt.

Uanset om der anlægges retssag, er man forpligtet til at rette sig efter Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse, indtil domstolen måtte bestemme noget andet.